

บันทึก

เรื่อง ความสมบูรณ์ของการจดทะเบียนการหย่าระหว่างบุคคลสัญชาติไทย
กับบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทย

กระทรวงพาณิชย์ ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๒๐๗/๒๗๔๐ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงพาณิชย์มีปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของการจดทะเบียนสมรสและการจดทะเบียนการหย่าระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลสัญชาติฮ่องกงที่ได้จดทะเบียนสมรสกันที่สำนักงานทะเบียนทั้งสองประเทศ และต่อมาภายหลังได้จดทะเบียนหย่าตามกฎหมายไทย เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๕ ที่สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง และจดทะเบียนหย่าตามกฎหมายฮ่องกงอีกเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ตามหลักการกฎหมายสากลที่ถือปฏิบัติทั่วไป จะถือว่าสถานะสมรสของบุคคลทั้งคู่สิ้นสุดตามกฎหมายใดและตั้งแต่เมื่อไร

กระทรวงพาณิชย์ได้ชี้แจงรายละเอียดของข้อเท็จจริงโดยแนบมาพร้อมหนังสือฉบับดังกล่าว สรุปความได้ว่า กระทรวงพาณิชย์โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่นายปัญญา ไกรทัศน์ ตำแหน่งผู้ช่วยข้าหลวงพาณิชย์ ณ เมืองฮ่องกง ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๒๒๐/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีพฤติกรรมเป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น ซึ่งจากข้อเท็จจริงได้จากการสอบสวนรับฟังได้ว่า นายปัญญา ไกรทัศน์ มีความสนิทสนมใกล้ชิดสัมพันธ์ลึกซึ้งเป็นพิเศษและมักจะไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอจนทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่ามีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับ นางมาลี แซ่เจีย ภรรยาของ นายเหี่ยง จุ่ง เก็ง หรือ เหี่ยง ชุงเคื่อง ซึ่งได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ณ สำนักงานเขตพระโขนง และจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายฮ่องกงเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๖ ต่อมานายเหี่ยง จุ่ง เก็งกับ นางมาลี แซ่เจียได้จดทะเบียนหย่าตามกฎหมายไทยเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๕ และจดทะเบียนหย่าตามกฎหมายฮ่องกงเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

ต่อมากระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือลับ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๒๐๑/๘๖ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ หรือไปยังกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับการจดทะเบียนหย่าของบุคคลสัญชาติไทยซึ่งจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติฮ่องกงที่สำนักงานทะเบียนทั้งสองประเทศไทยและฮ่องกงและต่อมาภายหลังได้จดทะเบียนหย่าที่สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกงว่า ตามหลักการกฎหมายสากลที่ถือปฏิบัติทั่วไปจะถือว่าสถานะสมรสของบุคคลทั้งสองสิ้นสุดลงเมื่อไร ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือลับ ด่วนที่สุด ที่ กต ๐๒๑๑/๖๑๑๖๖ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๖ แจ้งให้กระทรวงพาณิชย์ทราบว่า สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง รายงานว่า ได้รับคำตอบจากกรมตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานทะเบียนสมรสและบันทึกข้อมูลของฮ่องกงว่าการจด

ทะเบียนหย่าระหว่างนางมาลีฯ กับนายเหียง จุ่ง เก็ง ยังไม่มีผลตามกฎหมายฮ่องกง และหากจะให้ มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายฮ่องกงคู่สมรสจะต้องจดทะเบียนหย่าตามกฎหมายฮ่องกงทั้งในฮ่องกง หรือในต่างประเทศ สำหรับการหย่าตามกฎหมายไทยนั้น มีผลสมบูรณ์แล้วตามมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสำหรับกรณีนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๔

คณะกรรมการสอบสวน ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การหย่าระหว่างนางมาลีฯ และนายเหียง จุ่ง เก็ง ตามกฎหมายไทยเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๔ ยังไม่มีผลตามกฎหมาย ฮ่องกง ซึ่งนางมาลีฯ และนายเหียง จุ่ง เก็ง ก็ทราบดี จึงได้จดทะเบียนหย่าตามกฎหมายฮ่องกงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และการหย่าขาดนี้มีผลสมบูรณ์ในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ การสมรสของนางมาลีฯ กับนายเหียง จุ่ง เก็ง จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายฮ่องกง คือมีผล ตั้งแต่วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๖ จนถึงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ และเมื่อคณะกรรมการ สอบสวนได้พิจารณาถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของนายปัญญาฯ แล้วมีความเห็นว่า นายปัญญาฯ กระทำ ผิดวินัยอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โดยมีพฤติกรรมเป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น กระทรวง พาณิชยจึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายว่า ตามหลักการ กฎหมายสากลที่ถือปฏิบัติทั่วไปจะถือว่าสถานะการสมรสของบุคคลทั้งคู่นั้นสิ้นสุดลงตามกฎหมายใด และตั้งแต่เมื่อไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) แล้ว มี ความเห็นว่า ข้อหารือของกระทรวงพาณิชย์ในกรณีนี้มีความประสงค์เพื่อนำไปใช้ประกอบการ พิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ในกรณีที่นายปัญญา ไกรทัศน์ ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งการดำเนินการของ คณะกรรมการดังกล่าว เป็นกรณีที่จะต้องพิจารณาตามกฎหมายของประเทศไทย และในกรณีนี้ก็ ปรากฏข้อเท็จจริงว่าคู่สมรสคือ นายเหียง จุ่ง เก็ง กับนางมาลี แซ่เจีย ได้จดทะเบียนสมรสกันตาม กฎหมายไทยสถานะการสมรสของบุคคลทั้งสองจึงเริ่มต้นและสมบูรณ์ตามกฎหมายของประเทศไทย ส่วนการดำเนินการสมรสกันในภายหลังตามกฎหมายของฮ่องกงนั้น มิได้ทำให้สถานะการ สมรสของบุคคลทั้งสองมีผลแตกต่างออกไป ต่อมาเมื่อบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนหย่ากันตาม มาตรา ๑๕๑๕^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๔ ซึ่งตาม มาตรา ๑๕๓๑ วรรคหนึ่ง^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้การหย่าดังกล่าวมี

^๑ มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้การหย่าโดยความยินยอม จะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนหย่ากันแล้ว

^๒ มาตรา ๑๕๓๑ การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่ สมรสทั้งสองฝ่ายมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป

ผลตั้งแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไปตั้งนั้น การจดทะเบียนหย่าของบุคคลทั้งสองจึงมีผลสมบูรณ์และถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทยแล้ว และสถานะการสมรสของบุคคลทั้งสองก็เป็นอันสิ้นสุดลง การดำเนินการหย่าของบุคคลทั้งสองในภายหลังมิได้มีผลกระทบต่อการสิ้นสุดแห่งสถานะการสมรสของบุคคลทั้งสองตามกฎหมายไทยแต่อย่างใดเช่นกัน ดังนั้น เมื่อข้อกล่าวหาที่กล่าวหานายปัญญา ไกรทัศน์ เป็นการกล่าวหาตามกฎหมายไทย จึงต้องพิจารณาตามกฎหมายไทย เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกันภายหลังที่การสมรสได้สิ้นสุดลง จึงไม่อาจลงโทษฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ส่วนปัญหาข้อหาหรือของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับสถานะของคู่สมรสตามหลักกฎหมายสากลที่ถือปฏิบัติทั่วไปนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า เป็นกรณีที่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในต่างประเทศซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่หารือมาในเรื่องนี้โดยตรง

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๐